

עיונים בהגדה של פסח - Short & to the Point

Chidushim on the Haggada to be Used at the Seder

1. מי צריך ליטול ידיים ב-"ורחץ"?
2. הטעמים ל-"כרפס" ומקורות המנהגים השונים לירקות השונים.
3. מקורות המנהג לחטיפת ה"אפקיומן"
4. הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים. כל דכפין ייתי ויכל, כל דצריך ייתי ויפסח. השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל. השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין.
5. רשע מה הוא אומר? מה העבדה הזאת לכם? לכם - ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעקר. ואף אתה הקהה את שניו ואמר לו: בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים. לי - ולא לו. אילו היה שם, לא היה נגאל.
6. והיא שעמדה לאבותינו ולנו! שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.
7. צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו. שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הכל, שנאמר: **ארמי אבד אבי**, ויירד מצרימה ויגר שם במתי מעט, ויהי שם לגוי גדול, עצום ורב.
8. גדול, עצום - כמה שנאמר: ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד, ותמלא הארץ אתם.
9. **במדבר ג-לט** כל-פקודי הלויים אשר פקד משה ואהרן, על-פי ד' למשפחותם: כל-זכר מבן-חדש ומעלה, שנים ועשרים אלה. **מ** ויאמר ד' אל-משה, פקד כל-בכר זכר לבני ישראל, מבן-חדש, ומעלה; ושא, את מספר שמתם. **מא** ולקחת את-הלויים לי אני ד', תחת כל-בכר בני ישראל; ואת, בהמת הלויים, תחת כל-בכור, בבהמת בני ישראל. **מב** ויפקד משה, כאשר צוה ד' אתו, את-כל-בכור, בבני ישראל. **מג** ויהי כל-בכור זכר במספר שמת, מבן-חדש ומעלה--לפקדיהם: שנים ועשרים אלה, שלשה ושבעים ומאתים. **מד** וידבר ד' אל-משה לאמר. **מה** קח את-הלויים, תחת כל-בכור בבני ישראל, ואת-בהמת הלויים, תחת בהמתם; והיו-לי הלויים, אני ד'. **מו** ואת פדויי השלשה, והשבעים והמאתים--העדפים, על-הלויים, מבכור, בני ישראל. **מז** ולקחת, חמשת חמשת שקלים--לגלגלת: בשקל הקדש תקח, עשרים גרה השקל. **מח** ונתתה הכסף, לאהרן ולבניו--פדויי, העדפים בהם.

10. רבי יוסי הגלילי אומר: מנין אתה אומר שֶׁלְקוֹ הַמְצָרִים בְּמְצָרִים עֶשֶׂר מִכּוֹת וְעַל הַיָּם לְקוֹ חֲמִשִּׁים מִכּוֹת? בְּמְצָרִים מָה הוּא אוֹמֵר? וַיֹּאמְרוּ הַחֲרָטְמִים אֶל פְּרָעָה: אֶצְבַּע אֱלֹהִים הוּא, וְעַל הַיָּם מָה הוּא אוֹמֵר? וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ בְּמְצָרִים, וַיֵּירָאוּ הָעָם אֶת יְיָ, וַיֹּאמְרוּ בְּיַד וּבְמִשְׁחָה עָבְדוּ. כִּמָּה לְקוֹ בְּאֶצְבָּע? עֶשֶׂר מִכּוֹת. אָמַר מֵעַתָּה: **בְּמְצָרִים לְקוֹ עֶשֶׂר מִכּוֹת וְעַל הַיָּם לְקוֹ חֲמִשִּׁים מִכּוֹת.**

רבי אליעזר אומר: מנין שֶׁכֹּל מִכָּה וּמִכָּה שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמְצָרִים בְּמְצָרִים הִיָּתָה שֶׁל אַרְבַּע מִכּוֹת? שֶׁנֶּאֱמַר: יִשְׁלַח בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ, עֲבָרָה וְזַעַם וְצָרָה, מִשְׁלַחַת מִלְּאֲכֵי רָעִים. עֲבָרָה - אַחַת, וְזַעַם - שְׁתֵּי, וְצָרָה - שְׁלֹשׁ, מִשְׁלַחַת מִלְּאֲכֵי רָעִים - אַרְבַּע. אָמַר מֵעַתָּה: **בְּמְצָרִים לְקוֹ אַרְבָּעִים מִכּוֹת וְעַל הַיָּם לְקוֹ מֵאֲתַיִם מִכּוֹת.**

רבי עקיבא אומר: מנין שֶׁכֹּל מִכָּה וּמִכָּה שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמְצָרִים בְּמְצָרִים הִיָּתָה שֶׁל חֲמֵשׁ מִכּוֹת? שֶׁנֶּאֱמַר: יִשְׁלַח בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ, עֲבָרָה וְזַעַם וְצָרָה, מִשְׁלַחַת מִלְּאֲכֵי רָעִים. חֲרוֹן אַפּוֹ - אַחַת, עֲבָרָה - שְׁתֵּי, וְזַעַם - שְׁלֹשׁ, וְצָרָה - אַרְבַּע, מִשְׁלַחַת מִלְּאֲכֵי רָעִים - חֲמֵשׁ. אָמַר מֵעַתָּה: **בְּמְצָרִים לְקוֹ חֲמִשִּׁים מִכּוֹת וְעַל הַיָּם לְקוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאֲתַיִם מִכּוֹת.**

11. וְאַתָּה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשַׁחַט לְמִלְאָךְ הַמּוֹת, דְּשַׁחַט לְשׁוֹחַט, דְּשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשַׁתָּה לְמִנְיָא, דְּכַבָּה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאֶכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבֵּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְזִי, חַד גְּדִיָא, חַד גְּדִיָא.

12. פסחים קט ע"א

אמרו עליו על רבי עקיבא שהיה מחלק קליות ואגוזין לתינוקות בערב פסח כדי שלא ישנו וישאלו תניא רבי אליעזר אומר **חוטפין מצות בלילי פסחים בשביל תינוקות שלא ישנו.**

13. רמב"ם, הלכות חמץ ומצה, ז, ג

וצריך לעשות שינוי בלילה הזה כדי שיראו הבנים וישאלו ויאמרו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות עד ששייב להם ויאמר להם: כך וכך אירע כך וכך היה. וכיצד משנה? מחלק להם קליות ואגוזים, ועוקרים השולחן מלפניהם קודם שיאכלו, וחוטפין מצה זה מיד זה וכיוצא בדברים האלו.

14. ראב"ד, שם - ממהרין לאכל כדי שלא ישנו.

15. נימוקי יוסף - פסחים, שם - דרך שחוק וחיבוב מצוה.

16. המאירי, בית הבחירה, פסחים, שם - שמתעסקים בה דרך המייה וחטיפה זה מזה.

17. רשב"ם, שם - ולי נראה חוטפין, מסלקין את הלחם מיד התינוקות שלא יהיו ישנים מתוך מאכל הרבה.

18. רש"י, שם - מגביהין את הקערה בשביל תינוקות שישאלו.